AUT, XLIV, 2006, p. 83-112

TIPOLOGIA DIALOGULUI

de

Mirela-Ioana BORCHIN şi Gabriel BĂRDAŞAN

Varietatea de actualizare a structurilor dialogale face dificilă orice încercare de natură taxinomică. Nu numai numărul ridicat de tipuri de dialog îngreunează operația de clasificare, ci şi fenomenul interferențelor tipologice (de exemplu, cearta este, în acelaşi timp, un dialog informal şi un dialog conflictual; polemica, un dialog formal şi conflictual etc.), evident în numeroase variante de actualizare a structurilor dialogale.

În abordarea tipurilor de dialog, am avut în vedere, pe de o parte, posibilele distincții de ordin tipologic şi, pe de altă parte, ilustrarea acestora prin referirea la variante de dialog de un anumit tip, răspândite în practica socială şi, de aceea, foarte cunoscute.

Un prim obiectiv a fost formularea cât mai clară a criteriilor care stau la baza distincțiilor tipologice, preliminare unei operații de clasificare. Pentru aceasta, am luat în considerare diverse aspecte ale situației de comunicare, ce reprezintă factori determinanți pentru construcția dialogală. Criteriile pentru care am optat țin de componentele ale actului de comunicare (canalul de comunicare, numărul participanților la dialog, cadrul comunicării), de factori psihosociali (relațiile dintre participanți), pragmalingvistici (varianta de limbaj utilizată) şi stilistici (stilul funcțional al limbii comune în care se încadrează o anumită specie de dialog).

În tabelul de mai jos propunem, cu scopul de a sintetiza, următoarele distincții tipologice, în conformitate cu criteriile stabilite de noi:

Criteriul taxinomic	**canalul de comunicare**	**numărul de participanți**	**coprezența participanților în cadru**	**varianta de limbaj**	**relațiile dintre participanți**	**stilul funcțional**
Tipul de dialog	dialogul oral *vs.* dialogul scris	autodialog *vs.* dialog interpersonal *vs.* dialog de grup	dialogul direct (față în față) *vs.* dialogul mediat (la distanță)	dialogul formal (solemn) *vs.* dialogul informal (colocvial)	dialogul conflictual *vs.* dialogul nonconflictual	dialogul artistic *vs.* dialogul nonartistic

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Cel de-al doilea obiectiv al demersului nostru este acela de a trece în revistă particularităţile tipurilor delimitate în urma aplicării criteriilor alese, analizând câteva dintre cele mai clar conturate variante de actualizare ale unui tip de dialog.

1. Dialogul oral şi dialogul scris

Dialogul oral se desfăşoară în două moduri: faţă în faţă şi la distanţă.

În dialogul oral faţă în faţă, care constituie forma primară şi cea mai complexă a dialogului, comunicatorii utilizează semne aparţinând unor coduri diferite, emise concomitent pe mai multe canale[1]. Receptarea enunţului se face pe măsură ce acesta este enunţat. Transmisia se realizează numai prin canale naturale.

În dialogul oral la distanţă intervin mediile tehnice. De la operaţia de stabilire a contactului comunicaţional la întreruperea deliberată sau accidentală a acestuia, vorbitorii depind de canale artificiale prin care este asigurată transmiterea mesajelor: auditiv, în cazul convorbirii telefonice sau al dialogurilor radiofonice; vizual şi auditiv, în comunicarea prin internet şi webcam sau în televideoconferinţe.

Dialogul scris se realizează doar prin canal vizual. Din această cauză, registrul semnic al dialogului scris este mult mai restrâns, practic, limitat la semne grafice. Expresia semnică este lineară, semnul lingvistic fiind privilegiat – dacă privim statistic fenomenul frecvenţei semnelor în enunţul scris. În raport cu semnele sonore, considerate naturale şi, de aceea, semne de rang primar, semnele grafice sunt considerate de rang secund. Din această cauză, opoziţia dialog oral / dialog scris este dublată de opoziţia *dialog de gradul I* / *dialog de gradul al II- lea*.[2]

---

[1] „Folosirea canalului oral de comunicare se reflectă în plan macrotextual (organizarea de ansamblu a dialogului) şi în plan microtextual, local (selecţia formelor de expresie). [...] coprezenţa spaţio-temporală a interlocutorilor determină folosirea unui limbaj al momentului (deictice personale şi spaţio-temporale frecvente, limbaj afectiv, sensuri contextuale speciale, salturi logice, elipse etc.), permanenta orientare spre interlocutor (prin vocative, interjecţii, formule de adresare, întrebări retorice, întrebări de confirmare etc.), adaptarea la interlocutor (reveniri, corecţii, repetiţii, ezitări, secvenţe fatice – *ai înţeles, da?, O.K.?*), sincretismul (transmiterea informaţiei pe mai multe canale)” (*Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, *Enunţul,* Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005, p. 791).

[2] „Între studiile consacrate acţiunii în general şi interacţiunii verbale în special, o atenţie de favoare a dobândit în ultimele decenii problema *dialogului.* Am distins două direcţii: 1. prima, care se ocupă de *dialogul natural* (dialog de gradul I), în forma sa de manifestare primară: oralitatea – şi 2. – a doua, incluzând cercetările privind dialogul de gradul II (dialog secund, de tip mimetic) ce se manifestă mai ales în formă scrisă” (Liana Pop, *Contribuţii la studiul dialogului,* în „Semiotică şi poetică”, Cluj, Universitatea din Cluj-Napoca, 1984, nr. 1, p. 1).

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

În dialogul scris, momentul emiterii este disociat de cel al receptării. Distanța temporală între cele două faze depinde de modalitatea aleasă de a comunica în scris: este minimă în cazul conversației (chat-ului) pe MIRC/Messenger, medie în cazul dialogului prin poşta electronică (prin E-mail) şi mare, în situația când poşta clasică mediază dialogul.

2. Autodialogul şi dialogul interpersonal (sau de grup)

În funcție de numărul participanților la dialog, se pot diferenția următoarele tipuri de dialog, corespunzătoare unor tipuri fundamentale de comunicare:

– *autodialogul*, la care participă o singură persoană, care vorbeşte, în gând sau cu voce tare, cu ea însăşi, punându-şi întrebări la care singură răspunde, emițând puncte de vedere, pe care le susține cu argumente sau le infirmă cu contraargumente, dezvoltând relația emițător-receptor în sine şi în propriul beneficiu. Autodialogul se confundă, de cele mai multe ori, cu vorbirea interioară:

„Nu, nu, nu! Asta nu mi se poate întâmpla! Dumnezeu nu-mi poate da mai mult decât pot duce". „Şi dacă sunt eu excepția excepțiilor, dacă tocmai eu trebuie să trăiesc iadul pe pământ?" „A, nu, nu-i aşa. Îl am pe Patrick. Şi o am pe... Nu-i mai spun Maya. Poate şi numele ăsta e de vină. O, Doamne! Cum de nu m-am gândit?" „Şi cum o să-i spun? Doamne, nu găsesc alt nume. Repede! Ceva ce să se potrivească cu Petrescu. Petra. Petra Petrescu, o nu. E prea bărbătesc. Dur ca piatra". „O să-i spun Joy. Ea e bucuria mea, sufletelul mamei". „Nu merge. Joy Petrescu, pff... Ca nuca-n perete". „Ceva franțuzesc. Fleur? Fleur şi Patrick?" „Nu. Fleur Petrescu. Floare şi piatră. Nu, nu". „Natalie? Natalie Petrescu? Natalie şi Patrick?" „Perfect! Natalie. Ma petite".

– *dialogul interpersonal*, forma de comunicare definitorie pentru uzul de limbaj, la care participă doi sau mai mulți comunicatori, care îndeplinesc, alternativ, rolurile de emițător şi receptor. Oamenii se antrenează într-un dialog interpersonal cu finalități diverse: pentru a transmite şi a recepta informație, pentru a-şi face cunoscute opiniile şi a le confrunta cu ale celorlalți, pentru a contribui la menținerea şi îmbunătățirea unei relații de comunicare, pentru a verifica cunoştințele interlocutorului într-un anumit domeniu etc. Atunci când persoanele care dialoghează reprezintă un grup social (profesional, politic, etnic etc.), ele comunică de pe pozițiile unui emițător şi receptor multiplu, fiind obligat să nu vorbească în nume propriu, să nu îşi exprime propriile opinii şi atitudini, ci pe cele ale grupului căruia îi aparține (v. negocierea, talk-show-ul, conferința de presă etc.).

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

3. Dialogul direct şi dialogul mediat

Atunci când vorbitorii aflați în interacțiune se găsesc în acelaşi loc, în acelaşi moment, dialogul se desfăşoară direct, adică fără mediere tehnică.

Singura variantă de realizare a dialogului direct este dialogul oral față în față (conversația uzuală, negocierea, interviul profesional, şedința, dezbaterea, talk-show-ul etc.).

Dialogul mediat este scris sau oral, purtat între interlocutori aflați la distanță, grație mijlocirii tehnice. Evoluția tehnologiilor comunicării a ajuns la performanțe inimaginabile, datorită cărora se poate realiza un dialog la distanță la orice oră, indiferent de locurile unde s-ar afla pe glob interlocutorii conectați la o rețea de telefonie, fixă ori celulară, sau la internet (conversația telefonică, interviul radiofonic, chat-ul, E-mail-ul etc.).

Dialogul indirect poate fi oral sau scris, între două sau mai multe persoane, online sau defazat. Mijloacele tehnice care fac posibilă comunicarea sunt ignorate de vorbitori atâta timp cât aparatele / computerele funcționează şi nu există probleme de transmisie şi receptare a mesajelor. Dar atunci când apare un deranjament tehnic major şi comunicarea este blocată, vorbitorii conştientizează faptul că transmiterea mesajului nu depinde de ei, că, în foarte mare măsură, ei, în calitate de comunicatori „la distanță", depind de tehnologie.

Dincolo de aspectele tehnice specifice, dialogul indirect are o serie de particularități care variază în funcție de raportarea temporală a enunțării la receptare. În linii mari, se diferențiază pe baza criteriului temporal:

– dialogul la distanță în timp real (în care receptarea se face în acelaşi timp cu emiterea);

– dialogul la distanță defazat (în care receptarea se face într-un moment ulterior emiterii, la un interval temporal mai scurt sau mai lung).

4. Dialogul formal şi dialogul informal

Opoziția *formal – informal* se realizează în funcție de mai mulți factori, între care primează relația dintre interlocutori, statutul lor social, cadrul comunicațional şi stilul enunțării. În linii mari, dialogul formal este o discuție, purtată pe teme serioase, de cele mai multe ori cu scopul de a găsi soluții la anumite probleme, în timp ce dialogul informal corespunde unei conversații, care fie că se poartă pe teme minore, fie implică numai o comunicare fatică, de stabilire şi/sau de menținere a unui contact comunicațional. În orice caz, conversația se desfăşoară liber, nu urmăreşte un scop anume, nu are o progresie tematică, ci permite trecerea de la un subiect la altul.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Dialogul formal este planificat, se desfăşoară după un anumit scenariu, vorbitorii respectă o ordine a intervenţiilor verbale, îşi cenzurează mimica şi gesturile, stilul enunţării lor este, în majoritatea cazurilor, solemn. În contrast, dialogul informal este ocazional, spontan, aparent fără nicio finalitate informaţională, liber de constrângeri, iar enunţarea este preponderent familiară.

Participanţii la un dialog formal sunt distanţi, rolurile lor se realizează în funcţie de statutul social şi de raporturile dintre ei. Partenerii de dialog informal sunt apropiaţi, iar condiţia lor socială este irelevantă pentru felul în care se desfăşoară schimbul de replici.

4.1. ***Conversaţia*** este tipul informal de comunicare dialogică orală, în care doi sau mai mulţi participanţi îşi asumă în mod liber rolul de emiţător[3]. Ea se defineşte printr-o serie de trăsături care o diferenţiază de discuţie.

Conversaţia[4] are caracter neinstituţionalizat, actualizându-se în contexte extrem de variate şi implică un grad de familiaritate mai mult sau mai puţin ridicat între interlocutori (părinte-copil, frate-soră, vânzător-client, şofer-călător, doi sau mai mulţi vecini etc.).

Scopul conversaţiei este difuz şi în continuă negociere între interlocutori pe durata dialogului (socializarea, cunoaşterea celuilalt, dobândirea de informaţii, oferirea de informaţii, autoexprimarea etc.), iar semnificaţia mesajelor vehiculate este construită de participanţi de pe poziţii interpersonale, nu în funcţie de rolul socioprofesional al indivizilor implicaţi în actul de comunicare. Un efect al acestui raport dintre participanţii la dialog îl constituie gradul mic de structurare tematică a conversaţiei şi desfăşurarea ei fără un protocol de interacţiune prestabilit. În plan lingvistic, conversaţia foloseşte registre stilistice variate (stilul familiar, stilul neutru etc.) şi este tolerantă la abaterile de la norma limbii literare, însă nu le încurajează în mod voit. Toate aceste aspecte conferă conversaţiei un caracter informal.

În timp ce dialogul informal este nediferenţiabil, nu se pretează la subclasificări, dialogul formal suportă distincţii tipologice, în funcţie de finalitatea cu care se poartă, de structură, de diverse particularităţi ale situaţiei de comunicare (v. discuţia, negocierea, ancheta / examinarea, interviul, dezbaterea, talk-show-ul, conferinţa de presă etc.).

---

[3] S. C. Levinson, *Pragmatics*, Cambridge, Cambridge University Press, 1983, p. 284-285, *apud* Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Conversaţia. Structuri şi strategii*, Bucureşti, All, 1999, p. 39.

[4] Vezi *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, *Enunţul,* p. 812.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

4.2. ***Discuția***[5] este un tip de dialog formal, care se opune conversației. Ea reprezintă o interacțiune verbală între doi sau mai mulți participanți, desfăşurată într-un context socioprofesional, având drept scop prestabilit rezolvarea unor probleme de tip instituțional (de exemplu, discuțiile dintre elev / student şi profesor, polițist şi şofer, şef şi angajat, medic şi pacient, regizor-actor, agent de vânzări-patron etc.).

În discuție, semnificațiile mesajelor emise sunt negociate de pe poziții de rol (socioprofesional, instituțional, funcțional etc.), trăsătură ce condiționează şi delimitează clar rolurile discursive ale comunicatorilor.

Caracterul formal al discuției este întărit de gradul mare de structurare tematică, aceasta desfăşurându-se conform unui anumit protocol de interacțiune, şi de constrângerile lexicale şi gramaticale generate de respectarea normei limbii literare.

4.3. ***Întrevederea*** este un tip de dialog formal care presupune întâlnirea oficială dintre două sau mai multe persoane publice (lideri politici, oameni de afaceri, miniştri, reprezentanți ai sindicatelor şi ai patronatului etc.), cu scopul de a discuta probleme sau teme de interes general din domeniul politicului, economicului, socialului, religiosului, al culturii etc. Între participanți se stabileşte o relație de comunicare orală şi directă, dar cu caracter oficial, întrucât aceştia interacționează de pe poziția rolului avut în contextul politic național şi internațional sau în domeniul socioprofesional în care activează. De asemenea, caracterul protocolar al întrevederii este conferit de planificarea riguroasă a temei şi obiectivelor ce urmează a fi discutate, a datei şi contextului în care se va produce întâlnirea dintre comunicatori, de anunțarea acestor informații în presă şi chiar de difuzarea lor la radio sau televiziune.

Întrevederea cunoaşte câteva subtipuri: *audiența* este un tip de întrevedere pe care o poate solicita o persoană privată unei persoane cu funcție de conducere (director, decan, rector, manager etc.), în vederea clarificării unei situații sau cu scopul expunerii unei probleme din dorința de a se găsi o soluție; *întrevederea la nivel înalt* este întâlnirea la care participă persoane politice naționale şi internaționale importante (şefi de state sau de guverne, președinții diverselor foruri internaționale etc.). Dacă numărul participanților este mai mare, această întrevedere poartă numele de *summit*, iar dacă întâlnirea dintre oficialități se realizează fără accesul mass-mediei şi fără a da publicității informații referitoare la ce s-a discutat, aceasta poartă numele de *întrevedere* / *reuniune secretă* sau *„cu uşile închise”*.

[5] Vezi *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, *Enunțul,* p. 812.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

4.4. ***Negocierea*** este dialogul formal care se susține cu scopul armonizării unor puncte de vedere divergente. Interlocutorii se situează inițial pe poziții antagonice, au interese opuse, dar vizează găsirea unei soluții care să fie acceptată de ambele părți. Apelul la negociere este motivat de necesitatea găsirii unei soluții care să convină interlocutorilor, care, din această cauză, nu se comportă ca adversari, ci ca parteneri de dialog.

În acest scop, negocierea presupune concesii reciproce repetate până la atingerea unei stări de echilibru, pe care fiecare parte o apreciază ca mulțumitoare în raport cu interesele sale. Specificul negocierii constă într-un mod aparte de parcurgere a secvențelor dialogale. Negocierea se derulează în etape, se fac paşi înainte şi înapoi, iar, pentru a se ieşi din momentele de criză, negociatorii trebuie să fie nu numai cooperanți, ci şi – strategic – concilianți, să aibă dispoziția de a accepta anumite compromisuri şi de a se adapta la situațiile nou ivite.

Practica negocierilor a demonstrat apariția frecventă a convulsiilor comunicative, care determină apariția unui „punct critic", în care dialogul scapă de sub control, iar de aici încolo continuarea discuțiilor este amenințată. Un bun comunicator este însă capabil să anticipe punctul critic, să îl evite sau, în eventualitatea atingerii lui, să îl depăşească.

Niciuna din părțile implicate nu poate dicta soluția finală, la care se ajunge printr-un protocol specific, format din propuneri şi contrapropuneri, din argumente şi contraargumente. Comportamentul psiho- şi sociolingvistic al negociatorilor, calitatea lor umană, abilitatea argumentativă, talentul formulărilor adaptate la dinamica situației de comunicare joacă un rol decisiv în realizarea consensului scontat de aceştia.

De remarcat este faptul că într-o negociere finalizată pozitiv nu câştigă o parte în dauna celeilalte, ci se ajunge la un rezultat convenabil ambelor părți:

„Negocierea are drept obiectiv principal realizarea unui acord de voință, a unui consens, şi nu a unei victorii"[6] .

Cu alte cuvinte, scopul oricărei negocieri este acordul pe tema discutată. Numeroase conflicte politice au fost aplanate prin negocieri la nivel național şi/sau internațional printr-un dialog de acest tip (negocierile sovieto-americane pe tema războiului rece etc.). De asemenea, litigii majore în diferite domenii de interes social au fost soluționate prin

[6] D. Voiculescu, *Negocierea – formă de comunicare în relațiile interumane*, Bucureşti, EŞ, 1991, p. 33.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

negocieri abile (negocierile dintre guvern şi sindicate etc.). Succesul în negociere presupune eliminarea conflictului iniţial printr-un compromis asumat ca „necompromiţător”, în condiţiile asigurării unui climat favorabil folosirii eficiente a resurselor de cerere-ofertă şi de argumentare, graţie maleabilităţii argumentative a unor buni negociatori.

Este considerată eşuată o negociere în urma căreia fie nu se ajunge la un acord, fie se ajunge ca una din părţi să cedeze mai mult decât era dispusă să o facă la începutul dialogului.

Fiind legată de situaţii conflictuale, negocierea de interes public se poartă, totuşi, „cu uşile închise”. Accesul presei este permis în anumite momente, pentru comunicate ale reprezentanţilor celor două părţi, sau în finalul negocierilor, pentru comunicarea rezultatului – care certifică dezamorsarea conflictului iniţial sau/şi al celor ocurente pe parcursul dialogului.

4.5. **Ancheta** este dialogul formal purtat cu finalitatea dobândirii unor informaţii sau a dezvăluirii unui adevăr ascuns. Interlocutorii au un statut clar, un singur rol discursiv, pe care nu îl schimbă pe parcursul dialogului. Pe de o parte, se află anchetatorul (cel care pune întrebările), iar, pe de altă parte, anchetatul (cel care dă răspunsurile). Există numeroase tipuri de anchetă (socială, profesională, politică, juridică, jurnalistică etc.).

În anchetele de natură penală, de pildă, anchetatorul, prin întrebări deschise sau închise, urmăreşte să-l facă pe cel anchetat să furnizeze informaţia pe care o caută, iar cel anchetat are interesul să ascundă informaţia respectivă şi, de regulă, fie oferă informaţii false, fie neagă faptul că ar cunoaşte adevărul.

În chestionarele aplicate în diverse domenii, anchetatorul recurge la întrebări standardizate pentru a ajunge la informaţii dintre cele mai diverse (v. ancheta sociologică, sondajul de opinie, interviul la distanţă, ancheta dialectală, sociologică, psihologică, socio- şi psiholingvistică etc.). Aceste chestionare nu urmăresc însă influenţarea interlocutorului, ci radiografierea unei stări de fapte.

4.6. Examinarea

Şi examinarea prin întrebări puse de profesor este un gen de anchetă, care are ca scop evaluarea cunoştinţelor şi competenţelor elevului. În şcoala tradiţională, rolul de examinator îi era atribuit exclusiv profesorului, iar cel de examinat îi revenea numai elevului. Astăzi, se încurajează atât autoevaluarea, în care examinatorul şi examinatul sunt una şi aceeaşi persoană, cât şi evaluarea profesorilor de către studenţi (în

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

perspectivă, şi de către elevi), în care rolurile se inversează (studenții sunt examinatori, iar profesorii sunt examinați).

Pentru profesor, ancheta poate deveni un instrument de evaluare, care poate fi aplicat atât în probele orale, cât şi în cele scrise. Pentru a fi eficientă, ancheta didactică trebuie pregătită riguros, pentru a prezenta principalele caracteristici ale unui instrument de evaluare (validitatea, obiectivitatea, fidelitatea, aplicabilitatea) şi pentru a fi eficient structurată ca act dialogic, după modelul perechilor de adiacență *întrebare–răspuns*, în care cerințele să fie enunțate ca întrebări, iar felul în care le rezolvă elevii să constituie răspunsul. De altfel, în didactica modernă a fost introdus conceptul operațional de **item**, care reprezintă tocmai perechea de adiacență *întrebare–răspuns*, prin care se verifică însuşirea anumitor conținuturi de către elevi. Ca părți componente ale unor probe de evaluare, itemii se clasifică, în funcție de gradul lor de obiectivitate, în patru categorii (obiectivi, subiectivi, semiobiectivi şi complementari).

Itemii obiectivi, de pildă, permit verificarea elementelor de conținut, asigurând un grad de obiectivitate ridicat în măsurarea rezultatelor pregătirii şcolare. La rândul lor, itemii obiectivi se împart în:

– itemi obiectivi cu alegere duală, care reprezintă o sarcină de lucru prin care se urmăreşte capacitatea celui examinat de a indica valoarea de adevăr a unei afirmații. De exemplu:

Cerință: Notați cu A răspunsul corect şi cu F răspunsul fals.

Sarcină de lucru: M. Eminescu a publicat poemul *Epigonii* în revista:

a) „Familia”;
b) „Convorbiri literare”.

– itemi cu alegere multiplă, care presupun rezolvarea unei sarcini de lucru, a cărei soluție corectă va fi selectată de elev dintr-o listă de „soluții”:

Cerință: Încercuiți soluția corectă.

Sarcină de lucru: Căldura specifică a unui corp depinde de:

a) sursa de căldură;
b) natura corpului;
c) masa corpului;
d) forma corpului;
e) temperatura corpului.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

– itemi de asociere, care implică rezolvarea unei sarcini de lucru care pretinde recunoaşterea elementelor (cuvinte, definiții, simboluri etc.) aflate într-o relație dată:

> *Cerință*: Completați spațiile goale din următoarele propoziții cu cuvinte potrivite, alese din următoarea listă de paronime.
> *Sarcină de lucru*:
> *Lista de cuvinte*: **arbitrar, arbitral; alineat, aliniat; ordinal, ordinar; transă, tranşă; a imputa, a amputa.**
> *Propozițiile incomplete*:
> 1) În urma unui cumplit accident, i s-au ..... picioarele.
> 2) Un nou paragraf începe cu un .....
> 3) Am plătit prima ..... din împrumut.
> 4) Fluierul ..... a pus capăt meciului.
> 5) *Al cincilea* este un numeral .....

Itemii semiobiectivi testează o gamă mai largă de cunoştințe şi competențe. În cazul lor, elevul este pus în situația de a-şi construi răspunsul, nu de a-l alege dintr-o listă de posibile răspunsuri propusă de examinator. De exemplu, trebuie să dea răspuns la întrebări ca: *De ce este considerat M. Eminescu un poet reprezentativ pentru cultura română?, De ce nu are adverbul caz?* etc.

Itemii semiobiectivi pot fi:

– itemi cu răspuns scurt, care presupun fie formularea unui răspuns scurt la o întrebare (Î: *Care este partea de vorbire care denumeşte acțiuni?* R: *Verbul denumeşte acțiuni.*), fie introducerea unor secvențe în enunțuri incomplete, astfel încât acestea să aibă sens şi valoare de adevăr:

> *Cerință*: Completați spațiile punctate din următoarele enunțuri, astfel încât acestea să fie adevărate.
> *Sarcină de lucru*:
> 1) Trecerea unei substanțe din stare solidă în stare lichidă se numeşte .....
> 2) Masa unui corp nu se modifică în timpul .....
> 3) Apa şi alcoolul dintr-un amestec se pot separa prin procedeul numit .....

– itemi cu întrebări structurate, care reprezintă sarcini de lucru compuse din mai multe întrebări, cu ajutorul cărora elevul este îndrumat în activitatea de structurare a unui răspuns mai amplu.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Cerință: Alcătuiți o prezentare a conținuturilor următorului text, răspunzând, în ordine, la următoarele întrebări.
Sarcină de lucru: Citiți cu atenție următorul text:

În SUA zăcămintele de sulf sunt situate la adâncimi de 100 – 500 m. Ele sunt exploatate prin procedeul Frasch. Acesta constă în injectarea în puțuri a vaporilor de apă, la 160°C, sub presiune ridicată. Cu ajutorul acestora, se realizează topirea sulfului, urmată de condensarea vaporilor şi transformarea lor în apă lichidă la această temperatură.

Sulful lichid este apoi scos la suprafață prin injectarea de aer comprimat. Puritatea sa este excepțională.

Pornind de la acest text, răspundeți la următoarele întrebări:

1) La ce adâncimi sunt situate zăcămintele de sulf în SUA?
2) Prin ce procedeu este exploatat sulful?
3) În ce constă acest procedeu? etc.

– itemi de completare, care, aşa cum rezultă din denumirea lor, presupun introducerea unor secvențe lingvistice, care au fost intenționat eliminate de profesor, cu scopul de a verifica dacă elevul, pe baza cunoştințelor dobândite, are capacitatea de a le adecva la context.

Cerință: Completați spațiile libere, astfel încât enunțul să fie corect.
Sarcină de lucru:

Modurile verbale personale indică ..... față de ..... În limba română, vorbim de ..... moduri verbale personale sau ..... Acestea sunt: indicativul, care exprimă ....., ..., care indică....., condițional-optativul, care redă acțiuni ..... sau ....., ..., care indică ..... şi prezumtivul, care .....

Itemii subiectivi sunt de o factură aparte, în sensul că în structura acestora intră o întrebare deschisă, la care se aşteaptă un răspuns deschis. Din sarcina didactică specifică unui item subiectiv, nu se observă decât o orientare tematică din partea examinatorului, subiectul examinat având şi libertate de gândire, şi libertate de expresie. De pildă, elevului i se cere să

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

răspundă oral sau în scris la întrebări ca: *Este încălzirea globală un pericol real?*, *Poate deveni Timişoara o capitală culturală a Europei?* etc.

În lecțiile din aria curriculară *limbă şi comunicare*, itemii subiectivi reprezintă un instrument frecvent de evaluare. Tipurile de itemi subiectivi practicați sunt, în special:

– **eseul liber**, redactat în scris. În acest caz, în afară de impunerea temei, nu apare nicio constrângere structurală: nici titlul, nici conținuturile, nici succesiunea ideilor, nici dimensiunile etc. De exemplu, cerința didactică se poate formula în următorii termeni: *Redactați un eseu pe tema egalității sexelor. Găsiți un titlu potrivit pentru eseul dumneavoastră.*;

– **eseul structurat**, care, spre deosebire de eseul liber, se pretează la împletirea itemilor subiectivi cu itemii obiectivi în evaluare. În acest caz, sarcina de lucru implică formularea unor cerințe care dirijează inserarea conținuturilor eseului într-o ordine logică şi impun anumite dimensiuni pentru acesta.

> *Cerință*: Elaborați un eseu de maximum două pagini cu titlul *Simbolistica luminii în viziunea lui L. Blaga.*
> *Sarcină de lucru*: Veți avea în vedere:
> – semnificațiile simbolice ale luminii;
> – ambivalența luminii;
> – pledoaria pentru mister;
> – contribuția luminii luciferice în potențarea misterului;
> – identificarea luminii cu poezia;
> – viziunea lui Blaga asupra lumii şi a poeziei.

Itemii complementari pun problemele în termeni corelativi, ce țin de implicația logică: *dacă A, atunci B.* Itemii complementari pot fi:

– **itemi de tip cauză–efect**, care presupun formularea unor sarcini de lucru în termeni inferențiali, precum: *Dacă afară plouă, ce se petrece în interiorul norilor?*

– **itemi cu răspuns deschis**, în cazul cărora se aşteaptă răspunsuri deschise la întrebări, dar acestea trebuie să fie corecte din punct de vedere ştiințific: *Există figuri de stil într-un text ştiințific?*

– **itemi cu răspuns închis**, în cazul cărora se aşteaptă o unică soluție la problema enunțată: *Ce figură identificați în enunțul*: ***Lupta între palate continuă.****?*

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

4.7. Interviul[7] implică o relație dialogală între minimum doi interlocutori, bazată pe alternanța întrebare-răspuns, şi are ca scop obținerea, clarificarea şi transmiterea unor informații utile pentru cel care ia interviul sau pentru cei pe care îi reprezintă cel ce pune întrebările. Interviul se află în legătură directă cu ancheta din perspectiva scopului (obținerea informației) şi a rolurilor discursive ale comunicatorilor (care sunt bine delimitate: intervievator şi intervievat).

Deşi interlocutorii au un statut clar la nivelul rolului lor discursiv, în cadrul interviului este dificilă determinarea „raportului de forțe" care se stabileşte între intervievator şi intervievat, întrucât acesta depinde de particularitățile tipului de interviu, de funcția şi personalitatea celui intervievat: din punctul de vedere al structurii dialogale, intervievatorul este cel care domină sau conduce comunicarea, pe când, din punctul de vedere al conținutului informațional vehiculat în schimbul de replici, cel intervievat are rolul de a furniza materialul informațional (informația propriu-zisă)[8].

Interviul se deosebeşte de dezbatere şi conversație prin disimetria rolurilor interacționale: cel care ia interviul are misiunea de a obține diverse informații de la intervievat prin intermediul *întrebărilor*, iar intervievatul are responsabilitatea de a le furniza – în măsura în care acest lucru este posibil – prin *răspunsurile* sale[9].

Ca formă de interacțiune verbală, interviul este prezent atât în sfera comunicării mediatice (de exemplu, *interviul publicistic*), cât şi în cea a comunicării profesionale (de exemplu, *interviul de angajare*).

4.7.1. Interviul publicistic

În domeniul jurnalisticii, noțiunea de *interviu* este percepută din două puncte de vedere[10]: *ca sursă de informare* (din această perspectivă interviul reprezintă o metodă de colectare a informației preluată din sociologie, ce urmează a fi valorificată în formă scrisă sau audio-vizuală, în articole, reportaje etc.) şi *ca gen publicistic* (din această perspectivă interviul reprezintă forma concretă pe care o ia informația pentru a ajunge la publicul cititor, radioascultător sau telespectator). Văzut ca metodă, „interviul este o investigație care are ca scop strângerea unor informații

[7] După Nicki Stanton, interviul reprezintă „o conversație planificată şi controlată între două sau mai multe persoane, care au un anumit scop, cel puțin pentru unul dintre participanți, şi în cursul căreia ambele părți vorbesc şi ascultă pe rând" (Nicki Stanton, *Comunicarea*, Bucureşti, „Societatea ştiință şi tehnică" SA, 1995).

[8] Catherine Kerbrat-Orecchioni, *Les interactions verbales. Approche interactionnelle et structure des conversations*, Tome 1, Paris, Armand Colin, 1998, p. 119.

[9] *Ibidem*, p. 119-120.

[10] Mariana Cernicova, *Interviul, un dialog specializat*, Timişoara, Ed. Augusta, 1997, p. 8.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

sau opinii inedite direct de la o persoană reprezentativă care acceptă ca declarațiile sale să fie aduse la cunoştința publicului”[11].

Cea de-a doua modalitate de a percepe interviul publicistic interesează şi domeniul comunicării, întrucât acesta reprezintă un dialog specializat, o formă de interacțiune verbală care implică prezența a cel puțin doi interlocutori.

Interviul publicistic este o întrevedere în cadrul căreia jurnalistul/reporterul adresează o serie de întrebări unei persoane (de obicei foarte cunoscute: om politic, scriitor, artist, funcționar, sportiv etc.) pentru a afla informații, opinii, explicații necesare cunoaşterii sau înțelegerii unui fapt, a unui eveniment sau a unei situații[12]. Structural, orice interviu este construit dintr-o succesiune de întrebări şi răspunsuri, fundamentul acestuia fiind întrebările, întrucât răspunsurile intervievatului reprezintă un efect al tipului de întrebare şi al felului în care aceasta a fost formulată. Interviul poate fi publicat în presa scrisă sau difuzat la radio şi televiziune.

Tipologia interviurilor publicistice este foarte variată. Aceste interviuri se clasifică în funcție de diverse criterii, dintre care putem aminti câteva:

a) **scopul imediat şi funcția interviului**[13]: *interviul de informație* (urmăreşte datele concrete, faptele, oferind informații, precizări, descrieri de la persoanele implicate în evenimente); *interviul de interpretare* (persoana intervievată este un specialist sau un comentator specializat care explică şi interpretează în manieră obiectivă un fapt sau un eveniment, evitând să facă apel la părerile sale, pentru a fi imparțial), *interviul de opinie şi comentariu* (prezintă reacția celui intervievat față de un anumit eveniment, reliefând opinia şi poziția personală), *interviul emoțional* (urmăreşte să prezinte starea de spirit provocată de un eveniment celui intervievat: bucurie, nemulțumire, revoltă etc.), *interviul de atmosferă* (are rolul de a caracteriza un eveniment, un loc sau un grup social prin caracteristicile de limbaj ale celui intervievat, prin vestimentație, prin mimică sau prin comportament), *interviul de promovare* (urmăreşte să atragă atenția publicului asupra unui eveniment social, cultural, sportiv: inaugurarea unei instituții, premiera unui spectacol, vernisajul unei expoziții, o competiție sportivă internațională etc.), *interviul portret* (are ca scop conturarea personalității celui intervievat, surprinzând aspectele ce țin de domeniul care l-a consacrat, şi nu numai: scriitor, artist, sportiv,

[11] Marc Capelle, *Ghidul jurnalistului*, Ed. Caro, 1994, p. 55, *apud* Mariana Cernicova, *op. cit.*, p. 9.
[12] Cf. L. Ionică, *Interviul de televiziune*, în *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. II, M. Coman (coord.), Iaşi, Polirom, 1999, p. 193.
[13] L. Ionică, *op. cit.*, p. 198-199.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

politician etc.), *interviul stradal* sau *vox pop-ul*[14] (presupune o succesiune de câteva scurte interviuri realizate pe stradă, cu trecători aleşi la întâmplare şi are ca scop ilustrarea atitudinii opiniei publice sau nivelul de cunoaştere a unei probleme; se utilizează în emisiunile de ştiri, în talk-show-uri, în documentarele de televiziune şi în anchete, în unele emisiuni de divertisment).

b) **gradul de formalism impus de relaţiile dintre interlocutori**[15]: *interviul neprotocolar* (în care intervievaţii sunt oameni obişnuiţi), *interviul semiprotocolar* (cei intervievaţi sunt lideri politici, funcţionari superiori, oameni de afaceri, directori de instituţii etc.) şi *interviul protocolar* (cei intervievaţi sunt conducători de state, guverne, organizaţii internaţionale etc.).

c) **numărul de participanţi**[16]: *interviul cu un reporter şi un intervievat* (apare cel mai frecvent în presă); *interviul cu un reporter şi mai mulţi intervievaţi* (se foloseşte pentru faza de documentare în realizarea materialelor de presă, dar şi pentru a pune în evidenţă curentele de opinie); *interviul cu mai mulţi reporteri şi un singur intervievat* (este situaţia tipică a conferinţei de presă); *interviul cu mai mulţi reporteri şi mai mulţi intervievaţi* (se întâlneşte în cazul dezbaterii sau al mesei rotunde).

4.7.2. Interviul de angajare

Comunicarea profesională pune faţă în faţă interlocutori cu statut diferit, dar bine determinat: de o parte, se află persoanele particulare care desfăşoară sau vor desfăşura diverse activităţi într-un anumit context profesional, iar, de cealaltă parte, sunt reprezentanţii unei instituţii, comunicatorii care interacţionează din perspectiva rolului pe care îl au într-o anumită instituţie. Dialogul dintre interlocutori are caracter formal, întrucât interlocutorii comunică de pe poziţia rolului deţinut în contextul socioprofesional care generează interacţiunea verbală.

Într-o societate modernă, obţinerea unui loc de muncă/accesul la un post superior vacant este efectul felului în care reuşim să ne autoprezentăm în faţa celor care sunt responsabili de selectarea forţei de muncă. Într-o primă etapă, între angajator şi aspirantul la angajare are loc un dialog la distanţă, pe calea scrisului, candidatul trebuind să-şi promoveze imaginea şi calităţile personale prin intermediul unui *curriculum vitae* (CV) şi printr-o *scrisoare de intenţie*, texte funcţionale ce se elaborează respectând o serie de reguli menite să facă accesibilă parcurgerea informaţiei şi să reliefeze competenţele şi intenţiile

[14] *Ibidem*, p. 205-206.
[15] *Ibidem*, p. 200.
[16] Cf. Mariana Cernicova, *op. cit.*, p. 13-46, *passim*.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

candidatului. În cea de-a doua etapă, a procesului de recrutare a noului personal, cele două părți se vor afla într-un dialog față în față. Întrucât cel ce organizează întâlnirea (angajatorul) este interesat să obțină informații suplimentare despre competențele şi abilitățile candidatului, acesta va recurge la metoda chestionării. *Interviul de angajare* este tipul de dialog ce se va actualiza în acest context de comunicare.

Întrebările la care trebuie să răspundă candidatul urmăresc diverse aspecte: pregătirea sa profesională, personalitatea sa, modul în care se raportează la cei din jurul său, cunoştințele sale referitoare la postul pe care candidează sau la instituția care organizează interviul, aşteptările candidatului etc. Fiecare întrebare adresată de reprezentantul instituției care face angajarea îşi are rostul său, indiferent că este o întrebare cu caracter general sau o întrebare axată pe problemele postului. Iată câteva *tipuri de întrebări*[17] care pot apărea într-un interviu de angajare:

– întrebări introductive pentru demararea discuției: *Cum a fost drumul?, Vă place la noi în firmă/întreprindere?*
– întrebări de trecere spre discuția propriu-zisă: *Cum ați aflat de noi?, De ce candidați tocmai la noi?*
– întrebări legate de pregătirea profesională: *Cum a decurs pregătirea dumneavoastră profesională?, Care din calificările dumneavoastră corespunde postului pe care candidați?*
– întrebări legate de starea socială şi de predispozițiile personale: *În ce mediu ați crescut?, Ce părere are familia dumneavostră în legătură cu planificata schimbare a locului de muncă?, Când considerați că o persoană este dificilă?, Cum reacționați când o persoană ridică pretenții inacceptabile?*
– întrebări despre capacitatea de a lucra în echipă: *Ce calități şi îndemânări vi se par utile în cazul lucrului în echipă?, Care sunt avantajele şi dezavantajele lucrului în echipă?*
– întrebări referitoare la motivarea efortului: *Etapa dumneavoastră de pregătire a fost unidirecțională sau ați luat în considerare mai multe alternative?, Presupunând că brusc ați deveni şomer, ce vă va lipsi cel mai mult?*
– întrebări referitoare la puterea de concentrare şi rezistența la efort: *Ce sarcini ați considerat a fi extrem de plictisitoare la fostul loc de muncă şi cum le-ați gestionat?, V-ați enervat vreodată pe anumite obiceiuri ale colaboratorilor dumneavoastră?*
– întrebări care vizează flexibilitatea şi capacitatea de adaptare: *În ce condiții ați fi dispus să stați peste program?, Aveți probleme când*

[17] Evelina Graur, *Tehnici de comunicare*, Cluj-Napoca, Ed. Mediamira, 2001, p. 48-49.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

trebuie să renunțați la obișnuințe mai vechi?, Preferați sarcinile care nu implică responsabilități prea mari?
– întrebări referitoare la capacitatea de a răzbate şi de a fi convingător: *Vă amintiți vreo situație din experiența personală în care ați avut succes în ciuda neîncrederii celor din jurul dumneavoastră?, Care este strategia dumneavoastră de a-i convinge pe cei din jur că aveți dreptate?*
– întrebări referitoare la capacitățile de conducător ale candidatului: *Cum puteți dumneavoastră, singur, să stimulați echipa?*
– întrebări referitoare la contractul de muncă: *Ce salariu sperați să primiți de la noi?, Ce sperați prin schimbarea locului de muncă?*

Există mai multe tipuri de interviuri de angajare[18], delimitarea lor se poate realizat apelând la diverse criterii, precum:

a) **caracterul structurat sau nestructurat al interviului**: *interviul structurat* se desfăşoară după o grilă/după un chestionar cu întrebări prestabilite, se foloseşte ca formă de selecție preliminară când există un număr mare de candidați, obiectivul interviului fiind identificarea realizărilor candidaților, dar şi depistarea eventualelor neconcordanțe dintre cerințe şi rezultatele reale; *interviul nestructurat* este utilizat pentru a evidenția unele trăsături ale personalității candidatului, întrebările adresate au rolul de a-l provoca pe solicitant să vorbească despre sine, iar ordinea adresării întrebărilor generale şi specifice nu este prestabilită.

b) **numărul persoanelor participante la interviu**: *interviul „panel”* este susținut în fața unei comisii lărgite, deci în fața unui grup de intervievatori, care prin întrebările formulate urmăresc aspecte diferite legate de competențele candidatului; *interviul de grup* presupune un grup de intervievați şi un singur intervievator; aceste două variante se adaugă formei tipice de intervievare în care avem un candidat şi unul sau mai mulți intervievatori.

c) **testarea comportamentului candidatului**: *interviul de sondare a comportamentului candidatului* urmăreşte să verifice modul în care ar putea reacționa candidatul într-o anumită situație şi utilizează întrebări tipice precum *Ce ați face dacă ați fi în situația x?, Ce ați făcut când a trebuit să...?* etc.; *interviul de testare a rezistenței la stres* are ca scop observarea modului în care reacționează candidatul într-o situație-limită şi se foloseşte în cazul posturilor care implică sarcini numeroase şi variate.

4.8. Dezbaterea reprezintă tipul de dialog formal ce presupune o confruntare de opinii între mai mulți participanți pe o problemă de interes

[18] Cf. *Ibidem*, p. 46-47.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

general, înfruntare de idei desfăşurată, de regulă, într-un context public sau difuzată prin intermediul radioului sau al televiziunii.

Dezbaterea are un caracter organizat, întrucât actanţii comunicării au roluri discursive clar definite: *moderatorul* – ce are atribuţia de a coordona şi de a veghea la buna desfăşurare a dezbaterii dobândeşte statut de „autoritate" liber acceptată în contextul comunicaţional creat; un număr limitat de *participanţi*, care pot fi specialişti ai domeniului la care se referă tema dezbătută, oameni de cultură, oameni politici, precum şi reprezentanţi ai grupurilor sociale sau profesionale interesate de problema abordată; *publicul* care asistă la dezbatere fie în mod direct prin prezenţa în sală, fie mediat prin difuzarea ei la radio sau televiziune.

Dezbaterea are caracter prestabilit, deoarece detaliile legate de organizarea ei, adică tema, durata şi locul de desfăşurare, numărul participanţilor, rolul de moderator sunt cunoscute din timp .

Caracterul argumentativ al dezbaterii este dat de înfruntarea de opinii dintre participanţi. Acestora li se cere să-şi susţină poziţia sau să contrazică ideile celorlalţi participanţi cu ajutorul argumentelor pentru a modifica opiniile interlocutorilor. Participanţii la dezbatere intenţionează să găsească o soluţie acceptabilă pentru problema abordată, fiind dispuşi să-şi reconsidere poziţia iniţială şi să accepte o alta, dacă aceasta este bine fundamentată. Dorinţa comună de a găsi soluţii de rezolvare a problemei face ca discuţia în contradictoriu să se desfăşoare într-o atmosferă amiabilă, plină de respect şi folosind un limbaj decent.

Dezbaterea poate fi raportată la alte tipuri de dialog, precum discuţia, interviul şi talk-show-ul. Prin caracterul său argumentativ, dezbaterea are trăsături comune cu discuţia, prin caracterul mediatic se aseamănă cu interviul[19] şi prezintă similitudini relative cu talk-show-ul, prin ambele aspecte menţionate.

4.9. Talk-show-ul este un dialog specializat (apropiat ca structură de dezbaterea televizată), din punct de vedere comunicaţional, şi totodată un gen publicistic, din perspectiva contextului în care se actualizează şi a finalităţilor sale, fiind specific radioului şi televiziunii. Acesta se caracterizează prin coexistenţa funcţiei informative şi a celei de divertisment[20], aspect pus în evidenţă prin însuşi termenul cu care este

[19] *Ibidem*.

[20] C. Ilie, *Semi-institutional discource: The case of talk shows*, in „Journal of Pragmatics", 33, p. 211, *apud* Ioana-Cristina Pârvu, *Aspecte ale metacomunicării în talk-show*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, online: http://www.unibuc.ro/eBooks/filologie/.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

denumit, întrucât primul element *talk* trimite spre caracterul său de interacțiune verbală, iar *show* spre statutul său de spectacol mediatic[21].

Talk-show-ul reprezintă o emisiune radio sau TV construită pe principiile dialogului şi structurată – asemenea dezbaterilor TV – de dispozitive comunicaționale care iau forma unei duble „puneri în scenă": *o punere în scenă verbală*, întrucât moderatorul are sarcina de a coordona schimbul verbal dintre participanți în spațiul televizat (locul în care se află moderatorul şi invitații săi şi, eventual, publicul invitat), şi *o punere în scenă vizuală*, care se referă la modalitățile tehnice de redare a imaginii pe ecran, necesare construirii unui spațiu televizual (spațiul perceput de telespectator pe ecran)[22]. Relația de comunicare pe care o actualizează talk-show-ul este bidirecțională: un dialog direct între cei aflați în emisiune şi un dialog mediat, prin implicarea radioascultătorilor sau a telespectatorilor în analizarea problemei (vezi cazul telefoanele în direct) şi prin intenționalitatea oricărui produs mediatic (receptarea diverselor mesaje de către publicul larg).

Rolurile discursive ale participanților la această interacțiunea verbală sunt clar delimitate: moderatorul, invitații şi publicul (cel prezent în emisiune şi cel din fața televizorului). Scopul talk-show-ului este acela de a lua în discuție diverse aspecte controversate ale unor probleme de actualitate din sfera politicului, socialului, culturii sau a lumii mondene şi de a pune față în față (şi, evident, de „a expune" în fața publicului), într-o confruntare directă, invitați cu opinii, idei, credințe, atitudini şi chiar cu imagini diferite. Confruntarea dintre interlocutori are caracter conflictual, dialogul dintre aceştia construindu-se în jurul acțiunii de respingere a discursului celuilalt, pe dezacordul dintre invitați, fapt ce conduce la o marcare netă a poziției fiecărui participant[23]. Intervențiile invitaților sunt construite pe obiective perlocuționare opuse şi urmăresc, „pe de o parte, anihilarea interlocutorilor, pe de alta, câştigarea acordului şi a aprobării publicului"[24]. Altfel spus, ele au ca scop, în primul rând, combaterea şi contrazicerea „adversarului din ringul dialogal" cu argumente mai mult sau mai puțin pertinente, care să demonstreze cu orice preț că acesta nu are dreptate şi, în al doilea rând, să primească susținerea publicului prin aprobare şi acord.

---

[21] V. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Cooperare şi conflict în dezbaterea televizată*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.*

[22] V. Guy Lochard, Henri Boyer, *Comunicarea mediatică*, Iaşi, Ed. Institutul European, 1998, p. 96-97.

[23] V. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Cooperare şi conflict în dezbaterea televizată*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.*

[24] *Ibidem.*

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Rolul moderatorului în talk-show este esențial. El gestionează interacțiunea verbală: prezintă invitații, alocă un anumit timp intervențiilor, anunță dreptul la replică al participanților, întrerupe invitatul dacă se abate de la subiectul emisiunii, menține prin redirecționarea invitaților tema inițială, întrerupe dezbaterea pentru momentele de publicitate. Moderatorul are însă şi rolul de participant la dialogului invitaților: este cel care adresează întrebări „comode" sau „incomode" invitaților, intensifică starea conflictuală dintre aceştia, alteori temperează conflictele, ironizează diverse aspecte dezbătute, joacă rolul moralistului, dar şi destinde atmosfera prin replici amuzante[25].

Rolul discursiv al publicului depinde de ponderea acordată comunicării cu acesta pe parcursul emisiunii, aspect strâns legat de formatul emisiunii şi de canalul mediatic de difuzare (radio sau televiziune). În talk-show-urile televizate comunicarea directă cu publicul din fața ecranului este limitată sau chiar absentă (totuşi părerile telespectatorilor pot ajunge în emisiune prin intermediul internetului, însă în urma unei selecții făcute de moderator sau de realizatori), spre deosebire de talk-show-urile radiofonice unde intervențiile telefonice directe ale ascultătorilor sunt vitale. Accesul la cuvânt dat destinatarului acestui tip de emisiune „amplifică impresia de direct, de viu, de netrucare, de interes"[26].

Distincția dintre dezbaterile televizate şi talk-show-uri

Deşi dezbaterile televizate şi talk-show-urile au o serie de trăsături comune (cuvânt pus în imagine, schimb-confruntare de opinii organizat de un moderator, mod de a trata teme care se referă la raportul dintre individ şi societate[27], prezența unui public provocat sau nu să reacționeze la problema abordată), acestea reprezintă, atât din perspectivă comunicațională, cât şi din perspectivă jurnalistică, două tipuri de dialog distincte, cu particularități de conținut, nu atât de structură şi, implicit, două genuri publicistice aparte, pentru că ele corespund unei „mize mediatice proprii"[28].

Într-o formă schematizată, tabelul de mai jos umăreşte să sintetizeze aspectele semnificative prin care dezbaterile televizate se

[25] Cf. Ioana-Cristina Pârvu, *op. cit.*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.* (online).
[26] O. Şimonca, *Talk-show-ul radiofonic*, în *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, p. 249.
[27] Patrick Charaudeau, Rodolphe Ghiglione, *Talk-show-ul. Despre libertatea cuvântului ca mit*, Iaşi, Ed. Polirom, 2005, p. 107.
[28] *Ibidem*.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

deosebesc de talk-show-urile televizate, conform analizei propuse de P. Charaudeau, R. Ghiglione[29]:

Aspecte analizate	**Dezbaterile TV**	**Talk-show-urile TV**
1. **Tematica**	- tratează teme fundamentale ancorate în spațiul public care țin de domenii variate: politicul, religiosul, juridicul, ştiinţificul şi „domeniul civil”;	- nu tratează o temă politică, religioasă, ştiinţifică etc., ci un *fapt social* sau un eveniment (delincvență, epidemii, criminalitate, calamități naturale etc.)
2. **Finalitatea**	- urmăresc *problematizarea*, în măsura în care tema abordată este prezentată din perspectiva problemelor pe care le implică, şi *înțelegerea*, în măsura în care se adoptă o strategie de explicare sau ilustrare destinată să facă inteligibile problematizarea şi tezele susținute; - mizează pe obținerea credibilității, reliefând *adevărul*, prin confruntarea unor tipuri diferite de cunoaştere a aceleiaşi teme;	- urmăresc, prin faptele sociale prezentate, conflictele şi „spectacolul” conflictelor şi implică o vagă problematizare; - mizează să scoată în evidență conflictul sau drama umană, în diferite ipostaze, în legătură cu o temă-pretext, prin confruntarea unor judecăți şi opinii exprimate tranşant;
3. **Participanții**	- aduc în fața publicului participanți aleşi fie pentru competența lor, intervenind în calitate de *experți* (oameni de ştiință, magistrați, oameni politici, reprezentanți ai unor grupuri socioprofesionale etc.), fie pentru încrederea pe care o prezintă în calitate de *martori*;	- prezintă faptele sociale prin intermediul experienței sau al expertizei unui anonim (avocat, judecător, polițist etc.), fie prin intermediul experienței personale ce permite accesul în spațiul privat al unor indivizi;
4. **Valoarea actului comunicativ**	- corespund unor *puneri în scenă* a cuvântului, care sunt apte să servească unei perspective raționale de abordare a problemei.	- corespund unor *puneri în spectacol,* care sunt apte să servească unei perspective emoționale de abordare a conflictelor dintre indivizi şi a dramelor intime ale acestora.

[29] *Ibidem*, p. 107-112, *passim*.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

În peisajul mediatic actual, cele două genuri publicistice – dezbaterea televizată şi talk-show-ul televizat – tind să se suprapună şi, adesea, li se atribuie denumirea unică de *talk-show*, fapt ce dă senzaţia unui gen hibrid, întrucât acesta amestecă trăsături ce le diferenţiază, cel puţin în plan teoretic.

4.10. Masa rotundă este tipul de dialog formal ce presupune o discuţie cu caracter riguros pe o temă prestabilită, la care sunt invitate să participe mai multe persoane (specialişti din diverse domenii ale ştiinţei, cercetători, oameni de cultură, oameni politici, întreprinzători, jurnalişti etc.) şi are ca scop găsirea unor soluţii de rezolvare a problemelor relevate sau identificarea unor noi perspective de analiză a temei discutate[30].

Caracterul formal al acestei interacţiuni verbale dialogice este conferit de următoarele particularităţi:

- *cadrul comunicaţional de tip instituţional în care se desfăşoară*: masa rotundă este organizată sub egida unei instituţii (universităţi, facultăţi, organizaţii, partide politice, federaţii sindicale, ministere, centre şi agenţii naţionale, zonale sau locale etc.);
- *statutul comunicatorilor*: participanţii la masa rotundă sunt reprezentanţi ai unei instituţii şi comunică de pe poziţia *rolului* socioprofesional pe care îl au (profesie, funcţie, titlu, rang etc.), astfel că imaginea publică nu lasă să se manifeste componenta personală, individuală a actanţilor comunicării; eficienţa acestui act de comunicare este condiţionată de menţinerea imaginii publice pe tot parcursul dialogului;
- *relaţia ce se stabileşte între interlocutori* este de natură protocolară, dar favorizează comunicarea orizontală (de la egal la egal)[31], întrucât participanţii la masa rotundă au acelaşi statut, neexistând discordanţe la nivelul „raportului de forţe", aspect ce favorizează atingerea obiectivelor întâlnirii; egalitatea şi relativa distanţă dintre interlocutori, caracterul său protocolar sunt atestate chiar şi prin termenul care desemnează acest tip de dialog, deoarece masa rotundă elimină poziţiile privilegiate în cadrul comunicării de grup;
- *rolurile discursive* sunt similare, iar participanţii respectă o anumită ordine a intervenţiilor verbale, evitându-se întreruperea vorbitorului, monopolizarea rolului de locutor şi refuzarea dreptului de a interveni în discuţie, fapt ce măreşte gradul de convenţionalism al comunicării;

[30] L. Ionică, *op. cit.*, p. 194.
[31] Cf. *Ibidem.*

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

- *stilul enunțării* este solemn, obiectiv, impersonal, această variantă a limbajului oral fiind în strânsă legătură cu natura protocolară, formală a dialogului, precum şi cu temele de discuție care solicită anumite competențe profesionale şi lingvistice pentru abordarea lor.

Deşi mesele rotunde nu implică în mod necesar prezența unui auditoriu, acestea pot fi accesibile publicului prin difuzarea lor la radio sau la televiziune.

4.11. Conferința de presă este un tip de dialog formal specializat şi reprezintă o întâlnire cu caracter oficial între reprezentantul unei instituții, numit *purtător de cuvânt*, (sau chiar între cel care conduce instituția respectivă – ministru, prim-ministru, preşedinte de partid, preşedinte de țară etc.), delegat să facă publice diverse informații, elementele de noutate şi poziția față de un anumit eveniment sau să justifice/să argumenteze o anumită hotărâre, situație etc., şi *jurnalişti*, care au dreptul de a pune întrebări referitoare la subiectul prestabilit al conferinței. Obiectivul general al acestei forme de comunicare îl constituie informarea publicului larg prin intermediul mass-mediei.

Componenta comunicațională a conferinței de presă este reliefată, pe de o parte, de dialogul direct ce se stabileşte între instanțele discursive, cu roluri prestabilite, iar, pe de altă parte, de relația de comunicare unidirecțională şi mediată dintre sursa de emitere a mesajelor (o instituție) şi destinatarul acestora (publicul larg interesat să se informeze). Practic, situația dialogală actualizată prin conferința de presă nu este decât o modalitate de intermediere a comunicării dintre instituții sau dintre acestea şi masele interesate de mesajele transmise.

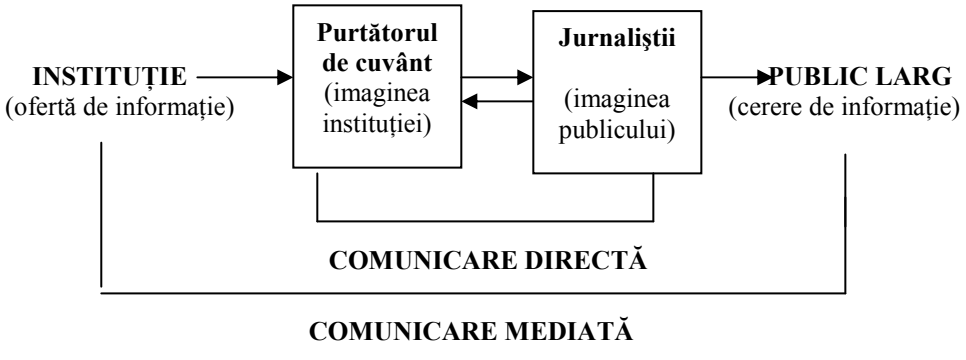
Natura formală a acestui tip de dialog se justifică prin următoarele elemente:

- *caracterul planificat şi organizat al conferinței de presă*: întâlnirile dintre reprezentanții diverselor instituții şi jurnalişti, în această formă, nu se produc la întâmplare, ci sunt pregătite din timp atât în privința cadrului de desfăşurare, a conținutului informațional ce urmează a fi făcut public, cât şi în privința modalităților de informare a reprezentanților presei. Aşadar, organizatorii conferințelor de presă redactează o *invitație,* care conține informații referitoare la data, ora şi locul de desfăşurare, şi o prezentare concisă şi clară a subiectului/temei. Se desemnează persoana/persoanele care vor face prezentarea, se schițează sau se nuanțează informațiile ce vor fi făcute publice, se prevăd posibilele întrebări ale jurnaliştilor şi chiar concluzia întâlnirii. În acelaşi sens, organizatorii întocmesc un *dosar de presă* ce va fi oferit jurnaliştilor[32].

[32] Vezi http://www.guidon.asso.fr/article.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

- *rolurile discursive prestabilite*: situaţia de comunicare descrisă aduce faţă în faţă interlocutori care relaţionează de pe poziţia pe care le-o conferă conferinţa de presă. Comunicatorii interacţionează în funcţie de *rolul* lor instituţional. *Purtătorul de cuvânt* (sau cei care conduc instituţia organizatoare a conferinţei de presă), aşa cum reiese şi din sintagma nominală utilizată pentru a fi denumit, este doar „vocea" desemnată să facă public mesajul unei instituţii. Acestuia nu i se permite să emită păreri personale, să îşi manifeste imaginea personală/individuală, ci doar să redea sau să explice poziţia forului pe care îl reprezintă; el este, în acest context, imaginea publică a instituţiei în numele căreia vorbeşte. *Jurnaliştii* invitaţi comunică, de asemenea, de pe poziţia rolului socioprofesional pe care îl au, fiind cei care vor transmite, la rândul lor, publicului interesat informaţia primită sau extrasă graţie competenţei profesionale personale. Reprezentanţii presei au sarcina de a pune o serie de întrebări cu scopul de a nuanţa, de a completa sau de a clarifica diverse aspecte referitoare la subiectul conferinţei. Ei sunt, în această situaţie de comunicare, „vocea" şi imaginea publică a oamenilor care vor să se informeze. Relaţiile de comunicare actualizate prin conferinţa de presă pot fi redate grafic prin schema următoare:

- *caracterul structurat şi coordonat al actului comunicaţional*: interacţiunea verbală generată de conferinţa de presă se deschide cu o *secvenţă monologală,* realizată de purtătorul de cuvânt prin expunerea informaţiilor pe care instituţia vrea să le aducă la cunoştinţa marelui public, şi se continuă de o *secvenţă dialogală* concretizată prin alternanţa *întrebărilor* adresate de jurnalişti cu *răspunsurile* purtătorului de cuvânt. Gestionarea procesului de comunicare este realizată de purtătorul de cuvânt (sau de coordonatorul conferinţei, în cazul în care există), acesta având control asupra timpului alocat conferinţei de presă, asupra numărului de întrebări la care răspunde, asupra ordinii întrebărilor şi asupra timpului rezervat secvenţei de întrebări şi răspunsuri din cadrul actului de

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

comunicare[33]. Uneori, această caracteristică determină un raport de forțe inegal între jurnaliști şi purtătorul de cuvânt, care poate manipula interlocutorii, dacă întrebarea adresată este dificilă, incomodă sau atinge un punct sensibil, folosind diverse *strategii comunicaționale* menite să evite adevăratul răspuns: oferirea unor răspunsuri foarte scurte sau mai lungi, neclare, vagi, cu ocolișuri, cu repetiții şi reveniri în acelaşi loc, utilizarea unui limbaj de lemn (termeni prea specializați sau neînțeleşi de mase, clişee etc.)[34].

Din perspectiva actului jurnalistic realizat, conferința de presă reprezintă „un caz particular de intervievare”[35], o modalitate de adunare a informației, printr-un interviu de tip special ce presupune mai mulți intervievatori şi un singur intervievat (nu este însă exclus să existe şi mai mulți intervievați). Informația obținută prin conferințele de presă are avantajul de a fi un punct de vedere oficial, însă îşi pierde caracterul de exclusivitate prin numărul mare de jurnaliști cărora le este transmisă[36]. În cazul în care subiectul conferințelor de presă este de interes național, acestea pot fi transmise, în direct sau prin înregistrare, la radio sau televiziune.

5. Dialogul conflictual şi dialogul nonconflictual

Dacă *dialogul nonconflictual* poate fi definit ca discuție/conversație între interlocutori aflați în bune relații de tip comunicațional, cooperanți, dispuşi să respecte regulile realizării unei comunicări eficiente, *dialogul conflictual* (cearta, polemica, altercația) se poartă între persoane aflate în relații antagonice. Dialogul nonconflictual se organizează principial, respectând reglementările eticii conversaționale.

Numeroase cauze pot determina apariția conflictului comunicațional: lipsa respectului dintre partenerii de dialog; aversiunea față de modul celuilalt/celorlalți de a gândi sau față de simpatiile lor în lumea politică, mondenă, culturală; manifestarea unei atitudini incorecte (judecarea greşită, acuzarea, luarea în derâdere, ironizarea excesivă, injuriile etc.) față de unul dintre interlocutori într-un act de comunicare precedent, în general; încălcarea maximelor politeții şi a unor maxime comunicaționale (ca maxima calității, a relevanței sau a manierei). Neînțelegerile dintre vorbitori pot fi anulate printr-un discurs conciliant sau pot escalada, ducând până la ruperea oricărei legături dintre vorbitori (v. cearta, altercația).

---

[33] Mariana Cernicova, *op. cit.*, p. 33.
[34] Tatiana Slama-Cazacu, *Strategeme comunicaționale şi manipularea*, Iaşi, Polirom, 2000, p. 120.
[35] David Randall, *Jurnalistul universal*, Iaşi, Polirom, 1998, p. 80.
[36] Mariana Cernicova, *op. cit.*, p. 33.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

5.1. Cearta este acea formă a dialogului în care cei ce vorbesc se situează pe poziții opuse într-o anumită privință şi îşi susțin punctul de vedere într-un mod nepoliticos, maximalizându-şi orgoliul şi desconsiderând şansele interlocutorului de a se face înțeles. Nu există intenția de acord final într-o ceartă. Dimpotrivă, prin argumentele aduse, fiecare dintre parteneri îşi justifică dorința de menținere a diferenței de opinii, niciunul dintre ei neavând vreo intenție de conciliere, indiferent de consecințe.

- Deci, ai făcut-o şi pe asta! urlă Puiu de îndată ce îi întâlni privirea, te-ai coborât într-atât ca să-ți atingi scopurile?! se răsti el, lovind, simetric, cu pumnii strânşi, în uşa lucioasă a dulapului de pe hol. Crezi că mă şantajezi acum, pentru că m-ai prins cu una la bar? Ho-ho-ho! râse el în batjocură. Nu mă mai îmbrobodeşti tu ca data trecută.

- Tu eşti realmente frustrat că te-ai căsătorit cu mine, chiar ai impresia că mi-ai făcut o favoare, constată Corina cu un ton la fel de neprietenos.

- Umbli după mine? continuă el, vizibil neinteresat de ce auzea. Era fixat exclusiv pe emisie. Umbli după mine? reluă cu năduf. Te demiți să faci asta?!

Se apropia de ea tot mai agresiv. Muşchii obrazului îi zvâcneau, iar nările, umflate ritmic, păreau gata să-i pocnească. Corina se întreba neliniştită ce va urma. Se acumulase atâta tensiune între ei, încât se simțea amenințată. Trebuia să găsească neapărat o soluție, să-i curme pornirea de a o stâlci în lovituri – chiar dacă nu fizice, psihice, în orice caz. Îşi încrucişă brațele pe piept, ațâțătoare, arătându-i că nu este deloc intimidată de răbufnirile lui nervoase.

- Ataci? Ataci, în loc să te aperi? îl provocă ea. Extraordinar ce tupeu am avut eu când am intrat într-un bar din Bucureşti să beau apă! Tu ştiai că eu sunt la Bucureşti, ştiai unde plec, doar mi-am luat rămas bun de la tine cu o seară înainte şi ți-am dat toate detaliile. Dar eu, spuse ea înaintând spre el fără teamă, eu de unde era să ştiu că tu eşti acolo? Îi prinse bărbia între degetul mare şi arătător şi îl privi tăios în ochi, de foarte aproape, dându-i de înțeles că nu scapă aşa uşor de explicații în acest moment crucial pentru relația lor conjugală.

- Deci, dacă aflu cine ți-a spus, îl omor... urlă Puiu, trântind uşa în urma lui.

Corina a obținut ce şi-a dorit. Făcându-l să plece, înlăturase, pentru moment, pericolul de a fi victima nemijlocită a nervilor lui. Dar se simțise, preț de câteva minute, ca o nevastă de tractorist, amenințată cu bătaia de un bărbat josnic, duhnind de băutură, de uleiuri şi de motorină.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Nu mai putea continua aşa. Deşi nu recunoştea, nici măcar pentru sine, ajunsese să îi fie frică de el.

În aceeaşi zi, după câteva ore, Corina auzi învârtindu-se cheia în broască. Puiu intră fără să salute, trecând pe lângă ea de parcă ar fi fost invizibilă. Inspectă, cu ochii pe jumătate închişi, ca într-o criză de miopie, camera de zi, holul, bucătăria, de parcă ar fi vrut să le încarce într-un camion şi să le mute undeva. Apoi chiar începu să îşi împacheteze, cu mult zgomot, în cutii mari, în saci de nailon, o parte din lucruri, aşa cum îi veneau la îndemână. Nu spunea niciun cuvânt. Şi Corina rămăsese fără glas. Nu îndrăznea să-l întrebe nimic. Reacţia lui la întâmplările din ultima vreme i se părea excesivă. Puiu se purta ca un om nebun, din calea căruia trebuia să se dea la o parte. După violenţa verbală de dimineaţă, se aştepta la ironii dure, la ameninţări, la insinuări şi insulte. Nicidecum la o încheiere de conturi pripită şi brutală.

De regulă, cearta se poartă în dialoguri orale, în care dobândesc o deosebită forţă expresivă semnele paraverbale, gestuale, de proximitate etc. Intenţia de suspendare a contactului comunicaţional de pe poziţii de „superioritate", de autoritate, se manifestă dur: prin ieşirea intempestivă din încăpere, prin trântirea uşii sau prin întreruperea legăturii tehnice (trântirea telefonului, ieşirea de pe Messenger etc.), adică prin gesturi, zgomote, ieşiri din cadru etc., care substituie cuvintele.

Cearta este marcată de agresivitate, care se manifestă fie ca agresivitate verbală, actualizată în cele mai grave cazuri prin injurii, invective, epitete depreciative, clişee verbale, termeni suburbani sau obsceni etc., fie ca agresivitate paraverbală (ritmul rapid al vorbirii, tonul ridicat, vocea puternică sau ascuţită etc.) şi nonverbală (gesturi violente sau vulgare). Aceste forme de agresivitate lezează personalitatea, imaginea publică, stima de sine a interlocutorilor. Renunţarea la argumente şi folosirea atacului sporesc tensiunea dialogului, scad capacitatea de autocontrol a comunicatorilor şi pierderea respectului reciproc.

Încălcarea maximelor conversaţionale şi de politeţe dovedeşte caracterul neprincipial al certurilor. Relaţiile conflictuale evidenţiate pe parcursul unei certe se acutizează spre finalul acesteia. Cei ce se ceartă riscă să aibă serioase probleme în relaţionarea ulterioară.

Toate aceste aspecte negative conferă structurii dialogale un caracter informal.

„Cearta de tip verbal implică o interactivitate conversaţională prin intermediul căreia se lansează presupoziţii, sunt respinse presupoziţii, se

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

contracarează respingerea presupozițiilor, întărindu-se presupozițiile lansate anterior [...], dar în acelaşi timp implică şi agresivitate”[37].

Asemenea polemicii, mecanismul care organizează structura certei este *dezacordul*, la care se adaugă însă componenta *agresivă*. „Bătălia ideatică” este substituită printr-o „confruntare predominant lingvistică”, având ca efect, de cele mai multe ori, potențarea stării conflictuale, nu soluționarea ei.

5.2. Polemica (termeni sinonimi: *dispută*, *controversă*) este tipul de dialog conflictual, oral sau scris, care presupune o confruntare de opinii pe o temă de actualitate, între doi sau mai mulți participanți cu idei diferite, urmărind impunerea opiniei unuia dintre interlocutori printr-un proces de argumentare[38]. Acest tip de interacțiune se bazează pe *dezacordul* dintre comunicatori în ceea ce priveşte ideile susținute şi pe contrazicerea acestora prin argumente[39] pertinente, folosind „arme” precum: demonstrația, controversa, dilema, raționamentul, analiza sau sinteza etc. Dorința persoanelor implicate într-o dezbatere polemică este aceea de a-i demonstra adversarului că propria opinie este mai întemeiată decât cea susținută de acesta.

Caracterul conflictual, „violent” al polemicii se manifestă la nivelul conținutului ideatic, partenerii evitând orice formă de agresivitate. Evaluarea opiniilor disputate din prisma valorii lor de adevăr (adevărat-fals) evidențiază componenta *asertivă*, nu agresivă a polemicii[40]. „Duelul exclusiv al ideilor”, prin apelul la argumente şi contraargumente, nu lasă loc atacurilor şi agresivității verbale, ci încurajează o conduită acțională şi lingvistică civilizată.

6. Dialogul artistic şi nonartistic

Opoziția artistic/nonartistic se bazează pe finalitățile predominant estetice sau predominant utilitare ale actelor dialogice.

Dialogurile artistice nu sunt spontane, naturale, ci create de un autor cu mijloacele de mimare a realității specifice unor domenii artistice în vederea producerii unor valori estetice (v. dialogul literar în textul dramatic, epic, liric; dialogul cinematografic; dialogul muzical etc.).

---

[37] Carmen Radu, *Rolul componentei asertive în discursul polemic actual*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.*

[38] Cf. C. Munteanu, *Pamfletul ca discurs literar*, Bucureşti, Minerva, 1999, p. 116-117, *apud* Carmen Radu, *op. cit.*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.*

[39] Cf. Mariana Tuțescu, *L'Argumentation*, deuxième partie, chapitre V, (online) http://www.unibuc.ro/eBooks/.

[40] Carmen Radu, *op. cit.*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *loc. cit.*

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Dialogurile nonartistice urmăresc altfel de obiective: educaționale (dialogul didactic), politice (dialogul politic), tranzacționale (dialogul tranzacțional), filosofice (dialogul socratic) etc.

Concluzionând asupra tipologiei dialogului, putem spune că diversitatea formelor pe care le poate lua dialogul, datorită varietății situațiilor de comunicare în care acesta se poate actualiza, se subordonează unui model unic, reperabil în definiția sa: *dialogul este o unitate comunicațională, structurată ca schimb(uri) de replici între două sau mai multe persoane, care îndeplinesc, succesiv şi alternativ, rolurile de emițător şi receptor*. Aşadar, unitatea dialogului este dată de funcția instanțelor implicate în procesul de comunicare, iar varietatea acestuia se reflectă prin aspectele particulare generate de contextele comunicaționale în care se poartă dialogul.

BIBLIOGRAFIE

Cernicova, Mariana, *Interviul, un dialog specializat*, Timişoara, Ed. Augusta, 1997.

Charaudeau, Patrick, Ghiglione, Rodolphe, *Talk-show-ul. Despre libertatea cuvântului ca mit*, Iaşi, Polirom, 2005.

Gramatica limbii române, vol. II. *Enunțul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Graur, Evelina, *Tehnici de comunicare*, Cluj-Napoca, Mediamira, 2001 (online).

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Conversația. Structuri şi strategii*, Bucureşti, All, 1999.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Cooperare şi conflict în dezbaterea televizată*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, online: http://www.unibuc.ro/eBooks/filologie/.

Ionică, Lucian, *Interviul de televiziune*, în *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. II, Mihai Coman (coord.), Iaşi, Polirom, 1999, p. 193-216.

Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *Les interactions verbales. Approche interactionnelle et structure des conversations*, Tome 1, Paris, Armand Colin, 1998.

Lochard, Guy, Boyer, Henri, *Comunicarea mediatică*, Iaşi, Institutul European, 1998.

Pârvu, Ioana-Cristina, *Aspecte ale metacomunicării în talk-show*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, online: http://www.unibuc.ro/eBooks/filologie/.

Pop, Liana, *Contribuții la studiul dialogului,* în „Semiotică şi poetică", Cluj, Universitatea din Cluj-Napoca, 1984, nr. 1.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)

Radu, Carmen, *Rolul componentei asertive în discursul polemic actual*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, online: http://www.unibuc.ro/eBooks/filologie/.
Randall, David, *Jurnalistul universal*, Iaşi, Polirom, 1998.
Slama-Cazacu, Tatiana, *Stratageme comunicaţionale şi manipularea*, Iaşi, Polirom, 2000.
Stanton, Nicki, *Comunicarea*, Bucureşti, Societatea „Ştiinţă şi tehnică" SA, 1995.
Şimonca, Ovidiu, *Talk-show-ul radiofonic*, în *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. II, Mihai Coman (coord.), Iaşi, Polirom, 1999, p. 240-250.
Tuţescu, Mariana. *L'Argumentation*, (online) http://www.unibuc.ro/eBooks/.
Voiculescu, D., *Negocierea – formă de comunicare în relaţiile interumane*, Bucureşti, EŞ, 1991.
http://www.guidon.asso.fr/article.

LA TYPOLOGIE DU DIALOGUE
(Résumé)

L'article présente une taxinomie des types de structures dialogiques qui s'actualisent dans la communication quotidienne et professionnelle. Notre démarche propose plusieurs distinctions de nature typologique concernant le dialogue et aussi l'illustration de ces distinctions par les types de dialogue présents dans la pratique sociale: la conversation, la discussion, l'entretien, la négociation, l'enquête, l'examen, l'interview journalistique, l'entretien d'embauche, le débat, le talk-show, la table ronde, la conférence de presse, la dispute et la polémique.

BDD-A6378 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:07 UTC)